RA08

PALESTÍNA A VZNIK IZRAELA

Dokumenty, štátnosť a vysídlenie

ÚPLNÁ PRAMENNÁ ŠTÚDIA

Pramenné porovnanie mandátu, vojny, vysídlenia a Beterových vysvetlení.

1917–1949 · národný domov · rozdelenie · Nakba · prímeria

Tempus omnia revelat.

Prvé vydanie · 11. október 2026 · v1.0

www.peterdavidbeter.com · Me & Zen · Colombine Michelangelo

Obsah

Čo tento diel skúma 3
Metóda, pojmy a prístup k prameňom 4
01 · Krajina pred novým štátom 5
02 · Vojnové sľuby a imperiálne dohody 6
03 · Balfour: čítať celý krátky list 7
04 · Mandát: správa, agentúra a práva 8
05 · Miestni obyvatelia ako politickí aktéri 9
06 · Obyvatelia, pozemky a suverenita 10
07 · Povstanie, represia a Peelov návrh 11
08 · Biela kniha roku 1939 12
09 · Preživší holokaustu a zatvorené možnosti 13
10 · Od odporúčaní k možnostiam OSN 14
11 · Rezolúcia 181: viac než dve farby 15
12 · Prijatie, odmietnutie a chýbajúce uskutočnenie 16
13 · Washington a Moskva: politika v čase 17
14 · Plán Dalet: skutočný text a širší spor 18
15 · Deir Jásín: udalosť a číslo v správe 19
16 · 14. máj: deklarácia a uznanie 20
17 · Vojna, prímeria a zahraničné zbrane 21
18 · Nakba: útek, vyhnanie a znemožnený návrat 22
19 · Počty, núdza a humanitárne svedectvá 23
20 · Bernadotte, návrat a rezolúcia 194 24
21 · Rok 1949: prímerie nie je konečný mier 25
22 · Doslov 1950: absencia nie je opustenie vlastníctva 26
23 · Beter: historické jadro a nepodložené prepojenie 27
24 · Záver: štát vznikol, otázky ľudí nezmizli 28
Mapový čitateľ: päť vrstiev, päť otázok 29
Register tvrdení · C01–C05 30
Register tvrdení · C06–C10 31
Chronológia · 1 32
Chronológia · 2 33
Slovníček 34
Register prameňov · S01–S05 35
Register prameňov · S06–S10 36
Register prameňov · S11–S15 37
Register prameňov · S16–S20 38
Register prameňov · S21–S25 39
Register prameňov · S26–S30 40
Register prameňov · S31–S34 41
Čitateľský postup a údaje o vydaní 42

Čo tento diel skúma

RA08 sleduje cestu od neskorej osmanskej správy a vojnových dohôd k britskému mandátu, rozdeľovacím návrhom, vzniku Izraela a palestínskemu vysídleniu. Ťažiskom sú roky 1917–1949. Historický zákon z roku 1950 je označeným doslovom k majetkovým následkom, nie vstupom do dnešného právneho poradenstva.

Zvolený postup číta konkrétne dokumenty spolu s ich obmedzeniami. Národný program, právna norma, diplomatické uznanie, vojenská kontrola a osud vlastníka domu nie sú tá istá udalosť. Pri prechode medzi nimi nestačí šípka na časovej osi: treba ukázať, čo sa skutočne zmenilo.

Skúmanie zahŕňa židovskú potrebu bezpečia po prenasledovaní aj palestínske požiadavky na sebaurčenie a domov. Pramene obsahujú vážne spory o legitímnosť a metódy. Žiadna identita, historická väzba alebo utrpenie nedokazuje nevinu každej organizácie ani vinu každého človeka z druhej komunity. [S07, S09]

Beter vstupuje ako neskorší interpret cez vybrané prepisy AL50 a AL67. Jeho súvislosti porovnávame s doloženými vzťahmi; nepodávame ich ako vysvetlenie už potvrdené existenciou Izraela. Súčasné konflikty zostávajú vyhradené samostatnej, dátumovanej RA12. [S32, S33]

> **Dokument, plán, kontrola a ľudský dôsledok: štyri odlišné dôkazné otázky.**

Metóda, pojmy a prístup k prameňom

Primárnu vrstvu tvoria dostupné prepisy vládnych textov, rezolúcií, diplomatických správ a vojenského plánu. Historiografický prehľad a archívna štúdia Červeného kríža dopĺňajú otázky, na ktoré jeden úradný text nestačí. Každý register S01–S34 uvádza, čo bolo dostupné: úplné krátke znenie, výňatok, preklad alebo neskorší odborný výklad.

Nejde o nové skúmanie všetkých archívov. Správu UNSCOP používame iba sprostredkovane cez označené dokumenty; preklad Plánu Dalet nie je celým súborom operačných rozkazov. Pri vysídlení nepredstierame vlastný register každej dediny. Beterove nahrávky tu nie sú nanovo odpočúvané. [S12, S15, S17]

Pojem Palestína sa vždy viaže na obdobie a účel: zemepisná oblasť, mandátne územie alebo zamýšľaná politická jednotka. Označenie palestínsky mohlo v dobových administratívnych textoch zahŕňať rôznych obyvateľov. V analýze vysídlenia výslovne hovoríme o palestínskych Araboch. Jišuv označuje židovskú komunitu v Palestíne, nie všetkých Židov sveta. [S04, S06]

Preklady a parafrázy v SK aj EN sú redakčné; nejde o autoritatívne právne preklady. Výrazy doložené, sporné a nepreukázané majú rôzny význam. Etickým rámcom je rovnaká ľudská dôstojnosť a ochrana civilistov. Tento rámec označujeme za naše hodnotenie, nie za vlastné stanovisko každého dobového aktéra.

> **Poznámka v diplomatickom spise môže byť pravým dokladom neoverenej správy.**

01 / Krajina pred novým štátom

Neexistencia jedného samostatného moderného štátu sa nesmie zamieňať za neexistenciu obyvateľstva. Oficiálny prehľad z roku 1946 opisuje predvojnovú Palestínu ako priestor rozdelený medzi osmanské správne jednotky, s arabskou moslimskou väčšinou, kresťanskými a židovskými komunitami. Je to retrospektíva komisie, nie úplná sociálna história. [S01]

Jeho zemepisná kapitola opisuje prístavy, priemysel, citrusové sady, terasy, olivy a vinohrady. Menovite uvádza Acre, Haifu, Tel Aviv, Jaffu a Gazu a poľnohospodársku činnosť Arabov aj Židov. Obraz prázdnej krajiny preto nezodpovedá ani tomu, ako ju zaznamenala táto dobová zahraničná komisia. [S06]

Mestské vlastníctvo, roľnícke užívanie, pastierstvo a pohyb nomádskych skupín nie sú zameniteľné. Málo zastavané územie nemusí byť územím bez ľudí alebo bez používania. Historik potrebuje lokálne záznamy o tom, kto pôdu vlastnil, obhospodaroval či sezónne využíval, nie iba bielu plochu na politickej mape. [S06]

Pre ďalší výklad to znamená jednoduchú hranicu: príchod nových inštitúcií nevytvoril ľudský život z ničoho. Rovnako prítomnosť arabského obyvateľstva nevymazáva židovské komunity a ich historické väzby. Obe skutočnosti možno uznať bez toho, aby sme z nich odvodzovali neobmedzený nárok na nadvládu. [S01, S06]

> **Štátne hranice nie sú začiatkom dejín ľudí.**

02 / Vojnové sľuby a imperiálne dohody

Sykesova-Picotova dohoda z roku 1916 je konkrétnym dokladom britských a francúzskych mocenských plánov. Text kombinuje arabské štáty alebo konfederáciu s hospodárskymi prioritami európskych mocností, zónami priamej či nepriamej správy a návrhom medzinárodnej správy. Obsahuje tiež záujmy o prístavy, železnice a obchod. [S02]

Z toho možno odvodiť doloženú imperiálnu koordináciu konkrétnych vlád. Nemožno z toho bez ďalších dokladov odvodiť neskorší jednotný plán všetkých veľmocí alebo jednej rodiny. Dohoda z roku 1916, mandát z roku 1922 a rozdeľovací plán z roku 1947 sú rôzne dokumenty s rôznymi autormi a cieľmi. [S02, S04, S13]

Dobový prehľad komisie pripomína aj britsko-arabské vojnové prísľuby a spor o ich územný dosah. RA08 nepredstiera vlastný konečný verdikt nad všetkými formuláciami korešpondencie Husajn–McMahon. V tejto otázke používame označený oficiálny retrospektívny prehľad, nie úplný súbor originálnych listov. [S01]

Analytická otázka nie je iba to, či sa mocnosti medzi sebou dohodli. Treba sa pýtať, aké miesto v rozhodovaní dostali obyvatelia, ktorých územie sa rozdeľovalo. Medzinárodná dohoda mocných a miestny súhlas nie sú rovnakým druhom legitimity.

> **Doložené rokovanie konkrétnych vlád netreba meniť na nevysvetliteľné tajné všemocné centrum.**

03 / Balfour: čítať celý krátky list

List z 2. novembra 1917 adresovaný lordovi Rothschildovi vyjadril podporu britskej vlády vytvoreniu židovského národného domova v Palestíne. Jeho znenie nepredstavovalo darovanie celej krajiny adresátovi. Adresát politického listu nie je to isté ako príjemca vlastníckeho titulu. [S03]

Zároveň obsahoval dve odlišné poistky: občianske a náboženské práva existujúcich nežidovských komunít v Palestíne a práva i politické postavenie Židov v iných krajinách. Rozdiel vo formulácii je viditeľný priamo v texte. Miestne nežidovské komunity nie sú pomenované porovnateľným národno-politickým prísľubom. [S03]

Britské vysvetlenie z roku 1922 výslovne odmietlo predstavu, že by sa celá Palestína mala stať výlučne židovskou alebo že by arabskí obyvatelia mali zmiznúť či byť podriadení. Aj tento dokument je však vládnym výkladom záväzku, nie dôkazom, že rozpor záujmov prakticky vyriešil. [S05]

Pramenná kritika preto nepotrebuje ani mýtus o súkromnom darovaní, ani popretie zásadného politického účinku listu. Skutočná otázka znie, ako sa sľub jednej národnej budúcnosti spojil s ochranou práv a politickou vôľou ostatného obyvateľstva.

> **Adresát listu ≠ vlastník územia. Prísľub práv ≠ ich uskutočnenie.**

04 / Mandát: správa, agentúra a práva

Mandát schválený 24. júla 1922 zveril Británii rozsiahle legislatívne a správne právomoci. Článok 2 spojil podporu židovského národného domova, rozvoj samosprávnych inštitúcií a ochranu občianskych a náboženských práv obyvateľov. Nebol to iba diplomatický slogan: vytvoril inštitucionálny rámec. [S04]

Článok 4 uznával židovskú agentúru ako verejný orgán na spoluprácu so správou. Článok 6 predpokladal uľahčovanie židovského prisťahovalectva a osídľovania, ale s podmienkou nepoškodenia práv a postavenia ostatných skupín. Treba čítať podporné ustanovenie aj jeho obmedzenie, nie vybrať iba polovicu. [S04]

Východne od Jordánu článok 25 umožnil so súhlasom Rady Spoločnosti národov neuplatniť niektoré ustanovenia. Preto nemožno bez časového a právneho vysvetlenia preniesť obrys širšieho mandátneho priestoru na každú neskoršiu mapu národného domova či štátu. [S04]

Naša analýza odlišuje formálnu medzinárodnú autorizáciu od miestnej politickej reprezentácie. Ani článok o rovnosti sám osebe neodpovedá na otázku, kto rozhodoval o prisťahovalectve alebo budúcej väčšine. Túto medzeru treba sledovať v politickej praxi, nie ju vyriešiť samotným citovaním právneho názvu.

> **Právny rámec vysvetľuje oprávnenia; nevysvetľuje automaticky súhlas ovládaných.**

05 / Miestni obyvatelia ako politickí aktéri

Kapitola komisie z roku 1946 o arabských postojoch zaznamenáva požiadavku samostatnej vlády a nesúhlas s odkladaním nezávislosti, kým by zmenené populačné pomery umožnili iné politické usporiadanie. Spája tieto námietky s arabskými moslimskými aj kresťanskými predstaviteľmi. [S07]

Zároveň podáva názor, že palestínski Arabi nespôsobili európske prenasledovanie Židov a nemali sami niesť dôsledky západných prisťahovaleckých obmedzení. Toto je konkrétna dobová argumentácia, nie dodatočná zámienka vymyslená po vojne. Jej existencia nevylučuje iné postoje alebo násilné činy konkrétnych aktérov. [S07]

Komisia však sama používa zovšeobecňujúci kultúrny jazyk, ktorý môže skresľovať opis. Citovať oficiálnu správu neznamená prevziať jej stereotypy. Rozlišujeme, čo zaznamenáva ako námietku svedkov a čo pridáva ako vlastný civilizačný úsudok. [S07]

Rovnako je nesprávne stotožniť každého židovského obyvateľa s jednou stranou alebo každého palestínskeho obyvateľa s rozhodnutím jednej delegácie. Kolektívny politický cieľ, reprezentatívny mandát a individuálna zodpovednosť sú tri otázky. Odpor proti programu treba analyzovať podľa konkrétneho obsahu a metódy.

> **Ľudia nie sú iba percentá na mape cudzieho návrhu.**

06 / Obyvatelia, pozemky a suverenita

Pri populárnych mapách sa často zamieňajú tri veličiny: podiel obyvateľstva, súkromné vlastníctvo a územie navrhnutého štátu. Z jednej nemožno priamo vypočítať ďalšiu. Mapa vlastníkov neukazuje všetkých nájomcov; mapa politickej kontroly nie je katastrom.

Aj číselne pôsobiaci úradný prepis potrebuje kontrolu. Kapitola IV správy komisie uvádza pri roku 1922 približne 750 000 obyvateľov a 84 000 Židov, no súčasne tvrdí podiel 13 percent. Aritmeticky 84 000 / 750 000 predstavuje 11,2 percenta. Tento rozdiel označujeme; bez pôvodnej štatistickej tabuľky nevyhlasujeme vlastnú opravu dejín. [S06]

Táto vsuvka nie je novým populačným výskumom. Ukazuje, prečo v tomto vydaní nestaviame politický verdikt na neoverenom presnom percente. Pri ďalších údajoch treba uviesť rok, územie, zahrnuté skupiny a spôsob zaokrúhlenia. Premenlivý počet obyvateľov nemožno čítať bez prisťahovalectva, narodení, úmrtí a odchodov. [S06]

Nákup pozemku môže byť platnou transakciou a zároveň vyvolať spor o nájomníkov či politickú budúcnosť. Rozdelenie štátnej suverenity zase neznamená automatický zánik všetkých súkromných titulov. Pri konkrétnom dome či dedine treba čítať jeho vlastný spis. [S13, S31]

> **Výpočet odhaľuje rozpor; sám neurčuje, ktorý pôvodný údaj je správny.**

07 / Povstanie, represia a Peelov návrh

Retrospektívna správa komisie z roku 1946 opisuje generálny štrajk a povstanie začínajúce v roku 1936. Arabské požiadavky zahŕňali nezávislosť, zastavenie židovského prisťahovalectva a obmedzenie prevodov pôdy. Správa zároveň zaznamenáva násilie a narastajúcu britskú represiu. [S01]

Peelova komisia v roku 1937 navrhla rozdelenie. Arabskí predstavitelia ho odmietli; sionistický kongres otvoril možnosť rokovania, ale neprijal navrhovanú podobu ako konečný celok. RA08 tieto závery cituje podľa prehľadu, nie po samostatnom preskúmaní všetkých zväzkov Peelovej komisie. [S01]

Britské zákazy organizácií, deportácie a vojenské súdy patria do príbehu o moci rovnako ako programy miestnych hnutí. Mandátna správa nebola iba pasívnym rozhodcom medzi dvoma komunitami. Mala vlastné bezpečnostné a imperiálne priority a donucovacie prostriedky. [S01]

Historická úloha je rozlíšiť politické požiadavky od konkrétnych násilných metód. Právo žiadať samosprávu neospravedlňuje útok na civilistu. Zároveň odsúdenie civilného násilia neodstraňuje otázku reprezentácie ani zodpovednosť koloniálnej správy za vlastné represívne činy.

> **Neprijatý návrh z roku 1937 nie je hranicou z roku 1947 ani výsledkom z roku 1949.**

08 / Biela kniha roku 1939

Biela kniha z mája 1939 odmietala premenu Palestíny na židovský štát a predpokladala nezávislú Palestínu v horizonte desiatich rokov, s účasťou Arabov aj Židov na vláde. Text nie je dôkazom, že taký štát vznikol. Je dokladom britského programu v konkrétnom okamihu. [S08]

Prisťahovalecký program pripúšťal 75 000 Židov počas piatich rokov: pravidelný prírastok 50 000 a ďalších 25 000 utečencov podľa podmienok dokumentu. Neskoršie prisťahovalectvo malo závisieť od arabského súhlasu. Ide o kvótu a pravidlá, nie tabuľku skutočných príchodov. [S08]

V čase rastúceho nacistického prenasledovania mali vstupné bariéry závažný ľudský význam. Palestínska obava zo straty politickej väčšiny pritom nebola totožná s európskou zodpovednosťou za prenasledovanie. Návrh, aby jeden obmedzený priestor vyriešil všeobecnú utečeneckú krízu, mal vlastnú nespravodlivú asymetriu. [S07, S08, S09]

Britská politika tak nemá jednoduchú nemennú priamku od listu v roku 1917 po máj 1948. Jej posuny možno kritizovať z rôznych strán. Nemožno ich však zamlčať preto, aby príbeh vyzeral ako bezchybná realizácia jediného trvalého plánu.

> **Kvóta je administratívna možnosť, nie počet zachránených životov.**

09 / Preživší holokaustu a zatvorené možnosti

Múzejný výklad USHMM opisuje po vojne rozsiahlu krízu vysídlených osôb. Židovskí preživší žili v táboroch v Nemecku, Rakúsku a Taliansku; návrat domov mohol byť nemožný alebo nebezpečný. Palestína bola zásadným cieľom mnohých, iní chceli do Spojených štátov či ďalších krajín. [S09]

Túto skúsenosť nemožno redukovať na propagandistickú zámienku. Zároveň politická organizácia, ktorá hovorí v mene utečencov, nie je totožná s každým utečencom. Osobná potreba bezpečia a konkrétny územno-politický program sa musia skúmať oddelene. [S09]

Anglo-americká komisia v roku 1946 odporučila okamžité umožnenie vstupu 100 000 Židov do Palestíny. Súčasne zdôrazňovala širšiu zodpovednosť sveta za utečencov a odmietala dominanciu jednej komunity nad druhou. Odporúčania ukazujú, že bezpečie a politický model sa ešte posudzovali ako viacero otázok. [S10]

Etický záver tejto štúdie je dvojitý, nie vzájomne sa rušiaci: preživší potrebovali ochranu a budúcnosť; palestínski civilisti nemali stratiť domov ako náhradu za zločiny spáchané inde. Doložiť prvé nie je vyvrátiť druhé.

> **Uznanie jedného utrpenia nie je vymazaním druhého.**

10 / Od odporúčaní k možnostiam OSN

Rok 1947 neotváral len hlasovanie o jednej hotovej mape. Americké memorandum z 30. septembra rozoberalo väčšinový návrh UNSCOP, jeho hospodársku životaschopnosť a možné územné zmeny. Spomína aj menšinový návrh a rozdielne hlasovacie možnosti. Je dokladom rozhodovania, nie už prijatou rezolúciou. [S12]

Medzi navrhované zmeny patrilo zaradenie Jaffy ako arabského enklávneho územia. Ďalšie uvažované úpravy sa týkali Safedu a juhu. Nie každá úradná poznámka sa stala súčasťou konečného plánu. Zámenu jednotlivých návrhov nemožno ospravedlniť tým, že všetky nesú dátum 1947. [S12]

Memorandum zároveň pomenovalo americké strategické, hospodárske a politické záujmy a snahu, aby výsledok nevyzeral ako výlučne americký plán. To je konkrétny doklad politického vplyvu. Nevyžaduje ani nepodporuje automatické vysvetlenie prostredníctvom pôvodu jednotlivých ľudí. [S12]

Úplný pôvodný zväzok UNSCOP v tejto štúdii nepovažujeme za preskúmaný. Používame dostupný diplomatický dokument a nasledujúce prijaté znenie rezolúcie. Táto hranica je dôležitá najmä pri porovnávaní máp a presných populačných tabuliek. [S12, S13]

> **Pracovný návrh, odporúčanie a prijaté znenie nie sú ten istý prameň.**

11 / Rezolúcia 181: viac než dve farby

Valné zhromaždenie OSN 29. novembra 1947 odporučilo rozdelenie s hospodárskou úniou. Plán počítal s arabským a židovským štátom a osobitným medzinárodným režimom Jeruzalema. Obsahoval prechodné orgány, postupy a termíny. Jeho prijatie neznamenalo okamžitú fyzickú realizáciu všetkých častí. [S13]

Podstatná je aj právna architektúra: ochrana náboženskej slobody, rovnakých práv a menšín, ustanovenia o majetku a hospodárskej spolupráci. Farebná mapa bez týchto častí mení navrhované usporiadanie na oveľa jednoduchší dokument, než aký bol skutočne prijatý. [S13]

Rozdelenie politickej správy nemalo samo osebe vymazať súkromné vlastníctvo ľudí „na druhej strane“. Územie navrhovaného štátu nie je automaticky vlastníctvom všetkých členov národnej skupiny a strata väčšiny nie je automaticky strata občianskych práv. [S13]

Pri hodnotení sa treba pýtať zároveň na medzinárodné schválenie, miestny súhlas a vykonateľnosť. Podpora rezolúcie nezaručovala kapacitu presadiť jej ochranné ustanovenia. Neúspech realizácie zase neznamená, že dokument vôbec neexistoval alebo nič politicky nezmenil.

> **Plán zahŕňal práva a inštitúcie, nie iba rozlohu.**

12 / Prijatie, odmietnutie a chýbajúce uskutočnenie

Odborný prehľad vojny rozlišuje občiansku fázu od konca roku 1947 a neskorší konflikt so susednými štátmi. Politické vedenie židovskej komunity prijalo rozdelenie ako základ štátnosti; arabské vedenia ho odmietali. Toto rozlíšenie je dôležité, ale samo nepredstavuje úplný rozpis všetkých vojnových rozhodnutí. [S17]

Odmietnutie plánu treba vysvetliť podľa námietok jeho odporcov, nie iba podľa následného výsledku. Arabské argumenty o sebaurčení a o obave z politickej podriadenosti sú zachytené už pred hlasovaním. To ich nerobí automaticky správnymi vo všetkých detailoch ani neospravedlňuje násilie. [S07]

Rovnako prijatie plánu nie je dôkazom, že každý neskorší vojenský čin jeho podporovateľov bol v súlade s ním. Jeho ustanovenia o právach menšín a majetku zostávajú samostatným meradlom. Politický súhlas s rozdelením nemôže sám nahradiť rozbor konkrétneho vyhnania či útoku. [S13]

Zlyhanie prechodu k plánovanému usporiadaniu zahŕňa slabosť medzinárodného vykonania, odchod mandátnej moci a miestne ozbrojené rozhodnutia. Civilista neprichádza o ochranu preto, že jeho predstaviteľ hlasoval zle, odmietol rokovanie alebo prehral vojnu. Posledná veta je naše etické kritérium, nie opis každej dobovej praxe. [S14, S17]

> **Postoj delegácie nie je individuálna vina všetkých jej údajných zastupovaných.**

13 / Washington a Moskva: politika v čase

Gromyko v prejave 14. mája 1947, dostupnom vo výňatkoch vo FRUS, hovoril o oprávnených záujmoch Židov aj Arabov. Uprednostnil spoločný demokratický štát a rozdelenie pripustil, ak by spolužitie v jednom štáte nebolo uskutočniteľné. Tento text nevyjadruje nemennú podporu jediného riešenia vo všetkých obdobiach. [S11]

Americké memorandum zo septembra 1947 zvažovalo podporu rozdelenia s úpravami. Truman však 25. marca 1948 navrhol dočasnú poručenskú správu, keďže presadenie rozdelenia mierovou cestou považoval za neuskutočnené. Májové uznanie Izraela preto nemožno spätne používať na vymazanie marcového návrhu. [S12, S14, S19]

Podporu Sovietskeho zväzu pri rozdelení aj československé dodávky zbraní nemožno zamlčať. Americké správy ich zaznamenávajú; izraelskí predstavitelia neskôr priznali československé nákupy. Sporná zostáva oveľa silnejšia predstava, že tieto kroky dokazujú trvalé spoločné velenie všetkých zainteresovaných. [S20, S21]

Vonkajšia pomoc môže byť zásadná bez toho, aby vytvorila úplnú politickú podriadenosť. Pri každom vzťahu sa pýtame na čas, transakciu, záujem a rozhodovaciu právomoc. Neskoršie nepriateľstvo nevyvracia skoršiu spoluprácu; skoršia spolupráca nedokazuje večné spojenectvo.

> **Vzťahy majú dátumy. Nie sú dedičnými vlastnosťami národov.**

14 / Plán Dalet: skutočný text a širší spor

Všeobecná časť Plánu Dalet z 10. marca 1948 v dostupnom preklade rieši ovládnutie priestoru určeného pre židovský štát a ochranu židovských sídel aj mimo neho. Ako vojenský dokument pracuje s komunikáciami, posádkami a nepriateľskými základňami. Nemožno ho nahradiť jednoslovným označením bez čítania. [S15]

Jeho pasáže o obciach však obsahujú reálne donucovanie: ničenie miest, ktoré nemožno trvalo kontrolovať, a pri odpore vypudenie obyvateľstva za hranice štátu. V prípade absencie odporu predpokladajú inú vetvu postupu, vrátane odzbrojenia, posádok a zásahu do miestnej správy. Nemožno vynechať ani násilnú vetvu, ani rozdielne podmienky. [S15]

Otázka, či išlo o všeobecný plán vyhnania všetkých Palestínčanov, je širšia než existencia konkrétnej klauzuly. Historiografický prehľad Picaudouovej ukazuje spor o úmysel, rozsah a miestne vykonanie. Rozsiahle vysídlenie a konkrétne vyhnania nie sú vyvrátené tým, že sa historici nezhodnú na jednej formulácii centrálneho zámeru. [S17]

Naše vydanie pracuje s prekladom všeobecného plánu. Webová edícia neobsahuje celú operačnú prílohu C a nepreukazuje priebeh každej akcie. Silnejší lokálny záver potrebuje rozkaz, jeho adresáta, hlásenie vykonania a svedectvá dotknutých. [S15]

> **Podmienená klauzula o vyhnaní je skutočná; jej celkové vykonanie je ďalšia otázka.**

15 / Deir Jásín: udalosť a číslo v správe

Telegram konzula Wassona z 13. apríla 1948 informuje o útoku na Deir Jásín 9. apríla. Ako útočníkov uvádza Irgun a Sternovu skupinu, známu aj ako Lechi. Prameň patrí k dobovým dokladom o zabíjaní civilistov, nie k neskoršej vymyslenej udalosti. [S16]

Telegram zároveň uvádza 250 mŕtvych a ďalšie informácie, ktoré sprostredkováva z vtedajších vyjadrení. V RA08 je číslo 250 výslovne označené ako dobovo hlásené, nie ako nami nezávisle overený konečný počet. Nepripisujeme diplomatovi audit menného zoznamu, ktorý tento dokument neobsahuje. [S16]

Rozlišovať kvalitu čísel nie je relativizovať masaker. Pri vážnom násilí je presnosť zvlášť dôležitá: nadsadený alebo nepreverený počet môže byť zneužitý na popieranie udalosti, zatiaľ čo zmena počtu sama osebe neodstraňuje zodpovednosť za zabitie človeka.

Pri skúmaní vplyvu útoku na neskorší útek treba odlíšiť samotnú udalosť, šírenie správ a reakcie konkrétnych obcí. Jeden telegram nemeria strach celej populácie. Je však nesprávne zúžiť útek pred ozbrojeným násilím na slobodné vzdanie sa domova. [S16, S17]

> **Pravý telegram nie je automaticky presný konečný súčet.**

16 / 14. máj: deklarácia a uznanie

Deklarácia zo 14. mája 1948 vyhlásila vznik Štátu Izrael a nadviazala účinnosť jeho orgánov na skončenie mandátu. Jej historický úvod predkladá sebaospravedlnenie autorov: židovské väzby k zemi, prenasledovanie, holokaust a rozhodnutie OSN. To je stanovisko zakladajúceho politického dokumentu, nie neutrálna encyklopédia. [S18]

Text sľubuje sociálnu a politickú rovnosť bez rozdielu náboženstva, rasy alebo pohlavia a obracia sa aj na arabských obyvateľov. Tieto vety treba uviesť, nie zamlčať. Nemajú však byť použitou skratkou, ktorá by dokazovala, že každé následné opatrenie bolo rovné a dobrovoľne prijaté. [S18]

Trumanovo krátke vyhlásenie z toho istého dňa uznalo dočasnú vládu ako de facto autoritu nového štátu. Uznanie vlády, presné hranice, občianstvo každého človeka a vlastníctvo každej parcely nie sú totožné akty. Jeden dokument nevyriešil všetky štyri otázky. [S19]

Preto štátnosť neanalyzujeme ako jediný magický okamih. Vyhlásenie je významné, ale vedľa neho treba skúmať inštitúcie, vojenské prežitie, medzinárodné vzťahy a následky pre obyvateľov. Palestínsky štát plánovaný v rezolúcii 181 nevznikol tým istým spôsobom ani v plánovanom termíne. [S13, S18, S29]

> **Vyhlásenie štátu nie je katastrom ani mierovou zmluvou.**

17 / Vojna, prímeria a zahraničné zbrane

Po skončení mandátu sa konflikt rozšíril zásahom armád susedných arabských štátov. Vojna mala predchádzajúcu miestnu fázu; nezačala bez minulosti až 15. mája. Zároveň vstup pravidelných armád menil rozsah vojny a rozhodovanie izraelských i arabských aktérov. [S17, S20]

Správa CIA z 27. júla 1948 hodnotila posilnenie izraelskej vojenskej kapacity počas prvého prímeria a následné zmeny kontroly. Ide o dobový odhad s predpoveďami, nie o vševediaci spätný opis. Jej tvrdenia o sovietskych úmysloch označujeme ako americké spravodajské hodnotenie. [S20]

Americký záznam rozhovoru zo 14. decembra zachytáva priznanie izraelských predstaviteľov, že nakupovali zbrane v Československu. Je to konkrétny doklad dodávateľského vzťahu. Nie je to sám osebe doklad rodového pôvodu, spoločného náboženského programu alebo úplnej závislosti izraelských rozhodnutí od Moskvy. [S21]

Aj arabské štáty mali vlastné ciele a rozpory. Prehľad historických výkladov ukazuje, prečo ich nemožno zameniť za jedného aktéra s jednotným plánom. Rozbor vojny musí rozlíšiť vlády, armády, miestne organizácie a civilistov, ktorých mohli všetci vystavovať nebezpečenstvu. [S17]

> **Skutočný obchod so zbraňami nepotrebuje mýtus spoločného pôvodu.**

18 / Nakba: útek, vyhnanie a znemožnený návrat

Palestínska Nakba pomenúva katastrofu spojenú s vojnou, rozsiahlym vysídlením a rozpadom veľkej časti dovtedajšieho spoločenského života. Jej existencia nie je závislá od toho, či sa historici zhodnú na jedinom modeli zámeru. Spor o vysvetlenie nesmie byť použitý na popretie doloženého vysídlenia. [S17, S22]

Historiografia rozlišuje útek pred bojmi a strachom, rozpad miestnych inštitúcií, priame vyháňanie a neskoršie blokovanie návratu. Podiely sa líšili podľa miesta a času. Lydda a Ramla v júli 1948 patria medzi kľúčové prípady rozoberané v spore o vyháňanie; toto vydanie používa odborný prehľad, nie novo preskúmané operačné archívy oboch miest. [S17]

Ethridgeho diplomatické hodnotenie z februára 1949 hovorilo o 700 000 ľuďoch bez domova a uvádzalo viac mechanizmov odchodu vrátane sily a strachu. Nie je to úplná dedinská databáza. Nezapadá však do všeobecného tvrdenia, že všetci odišli dobrovoľne a navždy sa vzdali majetku. [S22]

Aj po odchode vzniká nová rozhodovacia otázka: kto smie späť? Príčina prvého úteku a neskoršie zabránenie návratu môžu mať rozdielnych aktérov. Analýza, ktorá sa zastaví pri tom, či človek odišiel ešte pred príchodom vojakov, vynechá podstatnú časť jeho straty. [S22, S25, S26]

> **Odísť zo strachu nie je to isté ako súhlasiť s trvalým vyvlastnením.**

19 / Počty, núdza a humanitárne svedectvá

Správy o utečencoch majú dátum, územný záber a účel. Bernadotteho septembrové vyhodnotenie a Ethridgeho februárový odhad nevznikli v rovnakom okamihu a nemajú sa čítať ako dve zameniteľné konečné sčítania. Vojna aj evidencia sa medzitým menili. [S24, S22]

Rey-Schyrr vo svojej archívnej štúdii Červeného kríža reprodukuje správy zdravotníčok z roku 1948. Opisy Ramalláhu a Gazy hovoria o preplnení, chudobe, nedostatočnom prístreší a zásobovaní. RA08 ich používa ako sprostredkované archívne svedectvá, nie ako naše priame pozorovanie. [S23]

Pomoc znamenala konkrétne potreby: vodu, jedlo, zdravotnú starostlivosť, oblečenie a strechu. Zápis osoby do humanitárnej evidencie neodpovedá sám na jej vlastníctvo, občianstvo ani konečnú politickú budúcnosť. Humanitárna kategória nie je úplnou identitou. [S23, S30]

Ochrana židovských civilistov a utečencov nie je protidôkazom proti potrebe pomôcť palestínskym civilistom. Potreby sa nesčítavajú ako body v argumentačnej súťaži. Pri oboch treba rozlišovať svedectvo, odhad a politický návrh a pomenovať konkrétne násilie bez kolektívnych nálepiek.

> **Humanitárna pomoc rieši núdzu; sama nevyrieši stratu domova a práv.**

20 / Bernadotte, návrat a rezolúcia 194

Bernadotteho správa zo 16. septembra 1948 uvažovala o územnom usporiadaní, návrate utečencov a náhrade škody. Jej návrhy Galiley, Negevu a arabských území sa nesmú bez označenia zameniť za prijatý výsledok. Sprostredkovateľova odporúčaná mapa je ďalší typ dokumentu. [S24]

Odsek 11 rezolúcie Valného zhromaždenia 194 z 11. decembra 1948 hovorí o utečencoch, ktorí sa chcú vrátiť do domovov a žiť v mieri so susedmi. Predpokladá umožnenie návratu v najskoršom uskutočniteľnom čase a kompenzáciu pre tých, ktorí sa nevrátia, i za stratu alebo poškodenie majetku. [S25]

Text poveruje zmierovaciu komisiu úlohami spojenými s repatriáciou, presídlením a rehabilitáciou. Nejde preto iba o prísľub potravinovej pomoci. Súčasne táto štúdia nepodáva konečný právny verdikt o každom dnešnom nároku a všetkých neskorších udalostiach. [S25]

Lausanneský diplomatický záznam z mája 1949 ukazuje, že konkrétne požiadavky na návrat a ochranu ľudí boli ďalej predmetom rokovania. Samotná prítomnosť požiadavky v zápisnici nedokazuje jej splnenie. Konečné hodnotenie potrebuje rozlíšiť deklarovanú zásadu a skutočné povolenia alebo zákazy. [S26]

> **Rezolúcia, rokovanie a uskutočnený návrat sú tri rôzne kroky.**

21 / Rok 1949: prímerie nie je konečný mier

Egyptsko-izraelská dohoda z 24. februára 1949 výslovne uvádza, že demarkačná línia prímeria sa nemá chápať ako politická či územná hranica. Jordánsko-izraelská dohoda z 3. apríla rovnako ponecháva priestor konečnému usporiadaniu. Ich konkrétne vojenské pravidlá sú skutočné, ale majú v texte pomenované obmedzenia. [S27, S28]

Západný breh a Gaza sa po vojne nepretransformovali na nezávislý arabský štát predpokladaný rezolúciou 181. Výsledok zahŕňal izraelskú kontrolu, jordánsku kontrolu na Západnom brehu a egyptskú v Gaze; Jeruzalem bol rozdelený. Rozdelenie mesta nebolo uskutočnením pôvodného medzinárodného režimu. [S13, S17, S27, S28]

Americká mapa z 6. apríla 1949 z Trumanových spisov kombinuje legendu územia navrhovaného v roku 1947 s približnou oblasťou izraelskej kontroly a líniami prímeria. Je užitočná práve tým, že ukazuje rozdielne vrstvy. Jej aprílový dátum však nie je dátumom dokončenia všetkých prímerí. [S34, S29]

Buncheho júlové závery po prímeriach hovoria o budúcom politickom riešení. Mapa ukončených hlavných operácií teda nie je obrazom vyriešených osobných práv ani automaticky dnešnou mapou. Línia môže regulovať vojakov a zároveň rozdeliť pole, cestu alebo rodinu. [S29]

> **1947: návrh. Apríl 1949: datovaný stav. Prímerie: nie konečné vyriešenie.**

22 / Doslov 1950: absencia nie je opustenie vlastníctva

Historický zákon o majetku neprítomných z marca 1950 definuje neprítomnosť prostredníctvom podmienok spojených s obdobím začínajúcim 29. novembrom 1947. Relevantné mohli byť občianstvo, miesto pobytu alebo odchod z obvyklého bydliska. Nie je to iba obyčajné slovo pre človeka, ktorého práve nemožno nájsť. [S31]

Zákon ustanovuje prechod určeného majetku na správcu a obsahuje aj pravidlá a možnosti jeho uvoľnenia. Samotná existencia výnimky alebo možnosti uvoľnenia však nedokazuje, že konkrétny vlastník majetok získal späť. Na to by bol potrebný jeho rozhodovací spis. [S31]

Tento právny mechanizmus nemožno zameniť za dobrovoľný predaj. Človek mohol odísť pred bojmi a neskôr čeliť odlišnej právnej prekážke návratu alebo správy majetku. Aj vnútorné premiestnenie treba preverovať podľa presného znenia podmienok, nie iba podľa predstavy „bol alebo nebol za hranicou“. [S31]

RA08 sa obmedzuje na dostupný anglický preklad historického zákona. Nezhrňuje všetky novely ani aktuálnu súdnu prax. Jeho zaradenie vysvetľuje, prečo dôsledky vojny neskončili zastavením streľby: vojenská zmena mohla pokračovať zmenou právneho režimu domu či pozemku. [S31]

> **Právne zaradenie majetku nie je dôkazom súhlasu jeho vlastníka.**

23 / Beter: historické jadro a nepodložené prepojenie

AL50 z roku 1979 spája Beterov výklad Chazarov s moderným sionizmom a vznikom Izraela a kladie vedľa seba udalosti roku 1917. Prepis je dokladom, že takto argumentoval. Jeho existencia však nedokazuje genealogickú a organizačnú kontinuitu medzi stredovekým kaganátom a moderným štátom. [S32]

V AL67 rozlišuje amerických Židov od vedenia a politiky, ktoré kritizuje. To je dôležité pri vernom čítaní autora. Súčasne širšie tvrdenia o tajne prepojenom vedení nevyplývajú z toho, že diplomatická podpora alebo obchod so zbraňami skutočne existovali. [S33]

Pramene v RA08 dokladajú britské impérium, medzinárodné programy, židovské a arabské politické organizácie, konkrétne ozbrojené násilie aj československú pomoc Izraelu. Sú to reálne vzťahy s dátumom a obsahom. Nezávislý dôkaz jednej trvalo riadiacej „osi“ v nich identifikovaný nebol. [S02, S04, S13, S15, S16, S21]

Silnejšie tvrdenie by potrebovalo identifikovaných účastníkov, rozhodovacie pokyny, následné vykonanie a dôkaz kontinuity. Rodokmeň, náboženské označenie alebo dva rovnaké letopočty tento reťazec nenahradia. Zodpovednosť za doložené konanie pritom nezaniká iba preto, že Beterovo celkové vysvetlenie neobstálo.

> **Presne pomenovať skutočné konanie; nevyplniť medzery kolektívnou vinou.**

24 / Záver: štát vznikol, otázky ľudí nezmizli

Vznik Izraela je doložený politický a inštitucionálny výsledok, nie iba príbeh v Beterových nahrávkach. Palestínske vysídlenie a nevyriešený návrat sú takisto doložené. Jedno zistenie nie je vyvrátením druhého a nevyžaduje jeho zamlčanie. [S18, S19, S22, S25]

Chronológia neukazuje jeden nemenný návrh, ktorý sa jednoducho vykonal. Ukazuje mandátne právomoci, protichodné politické projekty, zmeny veľmocenskej politiky, vojnu, posuny kontroly a odlišné režimy majetku. Rozhodnutia mali konkrétnych autorov a dôsledky. [S04, S12, S14, S27, S31]

Presnosť vyžaduje uznať náboženské a historické väzby bez genetického testovania ľudských práv. Bezpečie preživších neospravedlňuje vysídlenie iných; nespravodlivosť voči Palestínčanom neospravedlňuje násilie proti Židom. Toto je náš otvorene uvedený etický záver, nie výsledok počítania predkov.

Ďalšia práca by mala ísť k miestnym spisom, pôvodným mapovým prílohám, menovým a pozemkovým údajom a viacjazyčným svedectvám. RA08 je uzavreté prvé redakčné vydanie s ohraničeným korpusom, nie posledné slovo. Širšiu syntézu Beterovej teórie ponecháva RA11 a dnešné udalosti RA12.

> **Dôkazná nestrannosť nie je ľahostajnosť k utrpeniu.**

Mapový čitateľ: päť vrstiev, päť otázok

SPRÁVA: Pri osmanskej alebo mandátnej mape sa pýtame na inštitúciu a dátum. Administratívny obvod sám nie je sčítaním etnického pôvodu. Pri východnom Jordánsku treba sledovať osobitné ustanovenia a neskorší vývoj, nie iba širší obrys. [S01, S04]

NÁVRH: Rozdelenie z roku 1947 má obsah rezolúcie 181 vrátane režimu Jeruzalema. Pracovný návrh UNSCOP alebo zmena navrhnutá americkým memorandom sa od konečného textu môžu líšiť. Farebná legenda musí povedať, ktorú verziu zobrazuje. [S12, S13]

KONTROLA: Mapa zo 6. apríla 1949 v S34 spája navrhnuté územie s približnou kontrolou v určený deň. Bola vizuálne prezretá online; v RA08 nie je jej kópia. Odkaz na prameň umožní čitateľovi preskúmať celú legendu. Naša schéma nižšie nie je jej prekreslením. [S34]

PRÍMERIE A MAJETOK: Línia prímeria môže mať výslovne predbežný právny charakter. Kto vlastní konkrétny dom, je ďalšia otázka. Z politickej plochy neodvodíme bez spisu kúpu, vyvlastnenie, súhlas či možnosť návratu. [S27, S28, S31]

REDAKČNÁ SCHÉMA · NIE MAPA HRANÍC

SPRÁVA	NÁVRH	KONTROLA	PRÁVA
inštitúcia	zámer	datovaný stav	osobný prípad

> **Žiadna mapa v tejto publikácii nie je vydávaná za dnešnú hranicu.**

Register tvrdení / C01–C05

C01 · Pred rokom 1948 išlo o prázdnu krajinu.

V rozpore s použitými prameňmi

Dobový opis uvádza mestá, poľnohospodárstvo a rôzne komunity. Absencia jedného nezávislého štátu nie je absenciou ľudí. [S01, S06]

C02 · Balfour daroval Palestínu Rothschildovcom.

Text to nedokladá

Politický list je adresovaný lordovi Rothschildovi, ale nie je prevodom vlastníctva celej krajiny. [S03]

C03 · Rezolúcia 181 okamžite vytvorila konečný územný poriadok.

Zámena návrhu a výsledku

Odporúčaný plán obsahoval prechodné kroky. Kontrola v roku 1949 a prímeria mali inú podobu a právne obmedzenia. [S13, S27, S28]

C04 · Plán Dalet neobsahuje žiadne ustanovenie o vyhnaní.

V rozpore s prekladom

Vo všeobecnom texte je podmienená klauzula vyhnania pri odpore. Jej vykonanie a širší zámer sú ďalšie otázky. [S15, S17]

C05 · Wassonov telegram overuje konečný počet 250 obetí.

Nesprávny dôkazný status

Ide o dobovo sprostredkovaný údaj, nie o menný audit. Presný konečný počet RA08 nezisťuje. [S16]

Register tvrdení / C06–C10

C06 · Všetci palestínski utečenci sa dobrovoľne vzdali domova.

V rozpore s doloženými mechanizmami

Pramene rozlišujú silu, strach, vyhnanie a prekážky návratu. Lokálne príčiny vyžadujú samostatné dôkazy. [S17, S22, S26]

C07 · Československé dodávky zbraní sú iba legenda.

Vyvrátené konkrétnym záznamom

Záznam z decembra 1948 zachytáva izraelské priznanie nákupov. Širšie tvrdenie o úplnom riadení tým potvrdené nie je. [S21]

C08 · Prímeria z roku 1949 vyriešili všetky hranice a práva.

V rozpore s ich ustanoveniami

Texty ponechávajú konečné otázky otvorené; utečenecké a majetkové spory pokračovali. [S27, S28, S26, S31]

C09 · Majetok podľa zákona z roku 1950 bol nevyhnutne dobrovoľne predaný.

Zámena právnych mechanizmov

Zákonné zaradenie a prechod na správcu nie sú kúpnou zmluvou. Prípadné vrátenie vyžaduje doklad. [S31]

C10 · Udalosti 1917 a podpora 1948 dokazujú Beterovu trvalú os.

V tomto korpuse nepreukázané

Súbeh a transakcia nedokazujú spoločné velenie a tisícročnú kontinuitu. Potrebné sú identifikované rozhodovacie doklady. [S11, S21, S32, S33]

Chronológia / 1

1916	Sykesova-Picotova dohoda: imperiálne zóny a dopravné záujmy. [S02]
2. 11. 1917	Balfourov list: podpora národného domova, dve poistky práv. [S03]
1922 / 1923	Mandát schválený v júli 1922; účinnosť v roku 1923 podľa dobového prehľadu. [S04, S01]
1936–1939	Arabské povstanie, násilie a britská represia. [S01]
1937	Peelov rozdeľovací návrh; nie konečná prijatá hranica. [S01]
1939	Biela kniha: nový britský politický a prisťahovalecký program. [S08]
1946	Anglo-americká komisia: utečenci, práva a odporúčania. [S10]
14. 5. 1947	Gromyko: spoločný štát, prípadne rozdelenie. [S11]
29. 11. 1947	Rezolúcia 181: odporúčané rozdelenie s hospodárskou úniou. [S13]
10. 3. 1948	Plán Dalet; všeobecný text a podmienené postupy. [S15]
25. 3. 1948	Trumanov návrh dočasnej poručenskej správy. [S14]

Všetky dátumy sú historické; táto chronológia nie je prehľadom dnešného konfliktu.

Chronológia / 2

9. / 13. 4. 1948	Deir Jásín; následný Wassonov telegram. [S16]
14.–15. 5. 1948	Vyhlásenie Izraela, skončenie mandátu a rozšírenie vojny. [S18, S19, S20]
júl / July 1948	Lydda a Ramla; zmeny kontroly a rozsiahle vysídlenie. [S17, S20]
16. 9. 1948	Bernadotteho správa a odporúčania k územiu a utečencom. [S24]
11. 12. 1948	Rezolúcia 194: návrat, kompenzácia a zmierovacia komisia. [S25]
24. 2. / 3. 4. 1949	Egyptské a jordánske prímerie s Izraelom. [S27, S28]
6. 4. 1949	Datovaná americká mapa vojenskej situácie, nie celý konečný rok. [S34]
21. 7. 1949	Buncheho závery po uzatváraní prímerí. [S29]
8. 12. 1949	Rezolúcia 302: zriadenie UNRWA. [S30]
14. 3. 1950	Zákon o majetku neprítomných: označený doslov k následkom. [S31]

Všetky dátumy sú historické; táto chronológia nie je prehľadom dnešného konfliktu.

Slovníček

Jišuv / Yishuv
Židovská komunita v Palestíne; nie synonymum všetkých svetových Židov.

Národný domov / National home
Dobový politický pojem; jeho formulácia nie je automaticky totožná s presnou neskoršou štátnou hranicou.

Mandát / Mandate
Medzinárodne schválený správny rámec. Jeho formálna autorizácia nie je totožná s miestnym súhlasom.

UNSCOP
Osobitný výbor OSN pre Palestínu v roku 1947. V RA08 použitý nepriamo cez označené dokumenty.

Corpus separatum
Osobitný medzinárodný režim pre Jeruzalem v pláne rezolúcie 181; nie neskoršie rozdelenie mesta.

Hagana / Haganah
Židovská vojenská organizácia; nezamieňať s Irgunom, Lechi ani so všetkými obyvateľmi.

Nakba
Palestínske označenie katastrofy vojny, vysídlenia a straty spoločenského sveta; nie iba názov jedného boja.

De facto
Uznanie faktickej autority; presný právny a diplomatický účinok závisí od kontextu dokumentu.

Prímerie / Armistice
Dohoda regulujúca zastavenie vojenských operácií; nie automaticky konečný mier alebo politická hranica.

Správca / Custodian
Orgán s právomocami podľa historického zákona o majetku neprítomných; nie obyčajný dobrovoľne zvolený správca domu.

Pojmy sú pracovnou orientáciou; presné ustanovenia pozri v citovaných prameňoch.

Register prameňov / S01–S05

S01 · Anglo-American Committee of Inquiry, Appendix IV: Historical Background

1946 · Dobový oficiálny retrospektívny prehľad v prepise Avalon. Použité pasáže o osmanskej správe, mandáte, povstaní a rozdeľovacích návrhoch. Výklad komisie nie je nezaujatým hlasom všetkých obyvateľov.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/angap04.asp

S02 · The Sykes-Picot Agreement

1916 · Text dohody v anglickom prepise; hospodárske priority, zóny správy a medzinárodná správa. Priložená pôvodná mapa nebola súčasťou tohto textového prepisu ani reprodukcie v RA08.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/sykes.asp

S03 · The Balfour Declaration

2 Nov 1917 · Úplné krátke znenie listu v prepise Avalon. Rozlišujeme adresáta, vyjadrenú vládnu podporu a dve formulácie práv.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/balfour.asp

S04 · The Palestine Mandate

24 Jul 1922 · Text mandátu, najmä články 1–7, 15 a 25. Ide o právny nástroj dobovej správy; samotná norma nedokazuje svoje uskutočnenie.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/palmanda.asp

S05 · British White Paper of June 1922

Jun 1922 · Dostupný prepis Churchillovej bielej knihy. Použité obmedzenie významu národného domova a kritérium hospodárskej absorpčnej kapacity.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/brwh1922.asp

Prístup k uvedeným webovým edíciám: 11. 10. 2026. Označenie prameňa neznamená nezávislé potvrdenie každej jeho vety.

Register prameňov / S06–S10

S06 · Anglo-American Committee of Inquiry, Chapter IV: Geography and Economics

1946 · Prepis kapitoly, najmä zemepisné a populačné pasáže. Jednu vnútornú aritmetickú nezhodu citovaných údajov výslovne nevydávame za opravený historický údaj.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/angch04.asp

S07 · Anglo-American Committee of Inquiry, Chapter VI: The Arab Attitude

1946 · Oficiálna správa o výpovediach a postojoch, nie doslovný spoločný manifest všetkých Arabov. Jej vlastné kultúrne stereotypy nepreberáme.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/angch06.asp

S08 · British White Paper of 1939

May 1939 · Text politického programu; kapitoly o ústave, prisťahovalectve a pôde. Kvótu odlišujeme od skutočného počtu prijatých ľudí.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/brwh1939.asp

S09 · USHMM: Postwar Refugee Crisis and the Establishment of the State of Israel

historical museum overview · Múzejný historický výklad o preživších holokaustu, vysídlených osobách a emigrácii. Nie osobitná demografická analýza všetkých utečeneckých skupín.

https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/postwar-refugee-crisis-and-the-establishment-of-the-state-of-israel

S10 · Anglo-American Committee of Inquiry, Chapter I: Recommendations

1946 · Odporúčania komisie vrátane 100 000 vstupných osvedčení a odmietnutia nadvlády jednej komunity nad druhou. Odporúčanie nie je uskutočnený výsledok.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/angch01.asp

Prístup k uvedeným webovým edíciám: 11. 10. 2026. Označenie prameňa neznamená nezávislé potvrdenie každej jeho vety.

Register prameňov / S11–S15

S11 · Gromyko speech at the United Nations, extracts; FRUS 1947 V, doc. 765

14 May 1947 · Publikované výňatky prejavu v americkej diplomatickej edícii. Preferencia spoločného štátu a podmienená možnosť rozdelenia; nejde o úplný stenografický záznam zasadania.

https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1947v05/d765

S12 · US Department of State memorandum; FRUS 1947 V, doc. 810

30 Sep 1947 · Memorandum o americkej pozícii a úpravách návrhu UNSCOP. Preskúmaný je tento dokument, nie celý pôvodný zväzok správy UNSCOP.

https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1947v05/d810

S13 · UN General Assembly Resolution 181 (II): Partition with Economic Union

29 Nov 1947 · Prepis rezolúcie s plánom, právami menšín, hospodárskou úniou a režimom Jeruzalema. Nie dôkaz, že odporúčaný poriadok vznikol v tejto podobe.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/res181.asp

S14 · President Truman: Statement on Trusteeship for Palestine

25 Mar 1948 · Dostupné znenie vyhlásenia o dočasnej poručenskej správe. Jeho časové určenie je podstatné pri porovnaní s májovým uznaním.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/decad167.asp

S15 · Plan Dalet (Plan D), translated general text

10 Mar 1948 · Anglický preklad všeobecnej časti plánu s edičnými poznámkami. Webová edícia neobsahuje celú operačnú prílohu C; nepreskúmali sme všetky poľné rozkazy ani hebrejský autograf.

https://jewishvirtuallibrary.org/plan-dalet-for-war-of-independence-march-1948

Prístup k uvedeným webovým edíciám: 11. 10. 2026. Označenie prameňa neznamená nezávislé potvrdenie každej jeho vety.

Register prameňov / S16–S20

S16 · Consul General Wasson to the Secretary of State; FRUS 1948 V/2, doc. 145

13 Apr 1948 · Telegram o Deir Jásíne. Uvádza sprostredkované číslo obetí, nie výsledok menného auditu; v štúdii zostáva označené ako dobovo hlásené číslo.

https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v05p2/d145

S17 · Nadine Picaudou: The Historiography of the 1948 Wars

1 Nov 2008 · Odborný historiografický prehľad na Sciences Po. Použitý na porovnanie výkladov vysídlenia a práce s archívmi; nejde o predstieranie priameho prečítania všetkých rozoberaných monografií.

https://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacre-resistance/en/document/historiography-1948-wars.html

S18 · Declaration of the Establishment of the State of Israel

14 May 1948 · Prepis deklarácie. Nároky jej autorov, prísľub rovnosti a operatívne vyhlásenie štátu sú odlíšené od neskoršej praxe.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/israel.asp

S19 · Truman: Statement Announcing Recognition of the State of Israel

14 May 1948 · Krátke verejné vyhlásenie o de facto uznaní dočasnej vlády; primárny text prezidentskej knižnice.

https://www.trumanlibrary.gov/library/public-papers/100/statement-president-announcing-recognition-state-israel

S20 · CIA, ORE 38–48: Possible Developments From the Palestine Truce; FRUS doc. 486

27 Jul 1948 · Dobový spravodajský odhad vrátane príloh. Rozlišujeme hlásenú situáciu, predpovede a americké hodnotenie sovietskych úmyslov.

https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v05p2/d486

Prístup k uvedeným webovým edíciám: 11. 10. 2026. Označenie prameňa neznamená nezávislé potvrdenie každej jeho vety.

Register prameňov / S21–S25

S21 · Rockwell memorandum of conversation; FRUS 1948 V/2, doc. 832

14 Dec 1948 · Americký záznam rozhovoru s izraelskými predstaviteľmi, vrátane priznania nákupov československých zbraní. Tvrdenia účastníkov o iných aktéroch nie sú automaticky nezávisle potvrdené.

https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v05p2/d832

S22 · Burdett transmitting Ethridge, Palun 57; FRUS 1949 VI, doc. 494

28 Feb 1949 · Diplomatické hodnotenie utečeneckej otázky s dobovým odhadom 700 000 ľudí. Číslo, príčiny a morálne hodnotenie autora majú rozdielny dôkazný status.

https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1949v06/d494

S23 · Catherine Rey-Schyrr: Le CICR et l’assistance aux réfugiés arabes palestiniens (1948–1950)

2001 · Článok v International Review of the Red Cross 83/843, s. 739–762. Najmä úvod a reprodukované správy sestier o Ramalláhu a Gaze; archívne originály neboli osobne preskúmané.

https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/fr/assets/files/other/irrc_843_001_rey-schyrr.pdf

S24 · UN Mediator Folke Bernadotte: Progress Report, selected conclusions

16 Sep 1948 · Výňatky zo správy A/648, nie celý spis misie. Návrhy hraníc a návratu utečencov odlišujeme od prijatého usporiadania.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/decad170.asp

S25 · UN General Assembly Resolution 194 (III)

11 Dec 1948 · Text rezolúcie, najmä odsek 11 o návrate, kompenzácii a práci zmierovacej komisie. Nie úplné stanovisko k všetkým dnešným právnym sporom.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/decad171.asp

Prístup k uvedeným webovým edíciám: 11. 10. 2026. Označenie prameňa neznamená nezávislé potvrdenie každej jeho vety.

Register prameňov / S26–S30

S26 · Ethridge from Lausanne; FRUS 1949 VI, doc. 681

23 May 1949 · Záznam rokovaní a predložených požiadaviek na návrat. Rozlišujeme požiadavku delegácie od dosiahnutej dohody.

https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1949v06/d681

S27 · Egyptian-Israeli General Armistice Agreement

24 Feb 1949 · Text dohody, najmä články IV–VI. Výslovná hranica medzi prímerím a konečnou politickou či územnou hranicou.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/arm01.asp

S28 · Jordanian-Israeli General Armistice Agreement

3 Apr 1949 · Text dohody, najmä článok VI a ustanovenia o Jeruzaleme. Nie dnešná mapa ani mierová zmluva.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/arm03.asp

S29 · Acting UN Mediator Ralph Bunche: Report, conclusions

21 Jul 1949 · Výňatok záverov správy po prímeriach. Ukončenie vojenských operácií nie je stotožnené s vyriešením politického konfliktu.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/decad172.asp

S30 · UN General Assembly Resolution 302 (IV): Assistance to Palestine Refugees

8 Dec 1949 · Dostupný prepis ustanovení o pomoci a zriadení UNRWA. Vzťah k odseku 11 rezolúcie 194 zostáva súčasťou výkladu.

https://avalon.law.yale.edu/20th_century/decad174.asp

Prístup k uvedeným webovým edíciám: 11. 10. 2026. Označenie prameňa neznamená nezávislé potvrdenie každej jeho vety.

Register prameňov / S31–S34

S31 · Absentees' Property Law, 5710–1950

14 Mar 1950 · Anglický preklad historického zákona, najmä definície, prechod majetku na správcu a možnosti uvoľnenia. Nie súhrn aktuálneho práva alebo všetkých neskorších noviel.

https://www.jmcc.org/en/Article/104/Absentees%27-Property-Law-(1950)

S32 · Peter David Beter, Audio Letter 50, Topic 3

30 Sep 1979 · Dostupný prepis, najmä spojenie Chazarov, sionizmu a udalostí 1917/1948. Prepis dokladá Beterovo tvrdenie, nie pravdivosť jeho historického vysvetlenia.

https://www.peterdavidbeter.com/docs/all/dbal50.html

S33 · Peter David Beter, Audio Letter 67, Topic 2

25 Aug 1981 · Vybrané pasáže prepisu o amerických Židoch, izraelskej politike a údajnej osi. Nahrávka nebola v tomto vydaní nanovo odpočúvaná.

https://www.peterdavidbeter.com/docs/all/dbal67.html

S34 · Palestine: Military Situation, 6 April 1949, Truman Papers

6 Apr 1949 · Vizuálne prezretá digitálna reprodukcia americkej vládnej mapy a jej legenda; hostiteľ Wikimedia Commons. Mapa nie je reprodukovaná v našich súboroch. Čitateľ dostáva odkaz, nie fingované faksimile.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Palestine_Military_Situation,_April_6,_1949,_Truman_Papers.jpg

Prístup k uvedeným webovým edíciám: 11. 10. 2026. Označenie prameňa neznamená nezávislé potvrdenie každej jeho vety.

Čitateľský postup a údaje o vydaní

Pred citovaním si poznačme autora, dátum a druh dokumentu. Je to návrh, prijaté rozhodnutie, spravodajský odhad alebo svedectvo? Potom overme, či veta opisuje vlastnú udalosť, sprostredkovanú správu alebo úmysel niekoho iného.

Pri čísle skontrolujme menovateľ, dátum a rozsah. Pri mape legendu, autora a vrstvy. Pri právnej norme jej historické znenie a to, či je doložené vykonanie. Pri politickom prepojení konkrétnu transakciu alebo rozhodovací vzťah; samotné spoločné označenie nestačí.

RA08, prvé redakčné vydanie v1.0, 11. október 2026. Výskum, redakčný výklad, preklady a grafická úprava vznikli s pomocou AI. Nejde o recenzovanú monografiu. SK a EN používajú spoločnú štruktúru a register S01–S34. HTML a TXT obsahujú celý text tohto vydania vrátane príloh a prameňov.

Ilustrovaná edícia je kratší sprievodca, nie ďalší dôkaz. Atmosférická grafika archívneho stola bola opätovne použitá zo schválenej série; nie je dobovou fotografiou ani rekonštrukciou konkrétnej udalosti. Schémy sú redakčné, nie nové empirické dáta. Dobová mapa S34 je iba citovaná a odkazovaná, nie reprodukovaná.

Hlavný webový index a predchádzajúce publikácie toto vydanie nemení. Opravy majú mať dátum a vysvetlenie; nový nález môže spresniť lokálny záver bez toho, aby ospravedlnil kolektívnu vinu. www.peterdavidbeter.com · Me & Zen · Colombine Michelangelo.

> **Tempus omnia revelat.**